

Verrassende observaties

Tijdens de aanleg van de nieuwe metro, de Noord-Zuidlijn in Amsterdam, zijn uit de bouwputten op het Damrak en het Rokin zo'n 700.000 archeologische vondsten gedaan. Daarvan werden ongeveer 15.000 voorwerpen door archeologen gecategoriseerd en door fotografen en ontwerpers afgebeeld in de 600 pagina's tellende beeldatlas 'Spul' genaamd. Zodanig dat men er niet aan ontkomt te gaan fantaseren over de herkomst van de vondsten. Want de gevonden voorwerpen vertellen over de geschiedenis van Amsterdam, over haar inwoners en wat zij in tijd allemaal verloren hebben. Dat fantaseren overkwam mij ook toen ik de afbeeldingen zag van een partiële gebitsprothese, een volledige gebitsprothese en een onderprothese. Hoe kwamen die gebitsprothesen in die bouwput? Wat was er met de dragers gebeurd? Waren zij ziek of bezopen toen zij die prothesen misschien door de wc wegspoelden, was een hoestbui de oorzaak van het verlies of was het de zoveelste slecht passende gebitsprothese van iemand die zo woedend werd op zijn tandarts dat deze het hulpmiddel in de gracht gooide?

DE JAREN 1970: EXTRACTIES EN GEBITSPROTHESEN

Die prothesefoto's uit het platenboek deden mij ook denken aan de jaren 1970 waarin veel tandartsen in ziekenfondspraktijken, waaronder ikzelf, feitelijk dagelijks niets anders deden dan het extraheren van gebitselementen en het plaatsen van immediaat gebitsprothesen. Of bezig waren met het aanbrengen van amalgaamrestauraties in molaren waarvan de indicatie amalgaam feitelijk al was overschreden. Ik herinnerde mij de discussies met vrouwen die ik adviseerde om maar niet hun tanden en kiezen te laten trekken. Maar veel van hen besloten, vaak uit geldgebrek, over te gaan op een totaalextractie en een gebitsprothese.

OUDE TIJDEN HERLEVEN?

Wat schetst mijn verbazing toen ik onlangs op bezoek was bij de oudste tandtechniker van mijn vroegere tandartspraktijk? Direct na enige welkomstwoorden vertelde hij mij dat de tijden van vroeger weer terugkwamen. Hij legde mij uit dat hij tegenwoordig weer regelmatig immediaat volledige gebitsprothesen vervaardigde. Dat mensen veel meer plaatprothesen aanschafte dan zo'n 10 jaar geleden en dat mensen bij hem klaagden dat de huidige premies van de aanvullende ziektekostenverzekering voor gebitszorg voor hen niet meer waren op te brengen. Mijn vraag of deze observatie alleen voor zijn laboratorium van toepassing was ontkende hij stellig. Veel van zijn Haagsche colle-

ga's konden zijn mening bevestigen.

Op de weg naar huis vroeg ik mij af of deze, voor mij verrassende, observaties van de tandtechniker wel juist waren. Immers, we leven in een tijd waarin de mondzorg enorme vooruitgang heeft geboekt. Zou het werkelijk waar zijn dat, vanuit tandheelkundig oogpunt gezien, die barbaarse periode tussen 1960 en 1980 weer zou zijn teruggekeerd? Dat patiënten vooral uit kostenoverwegingen besluiten om volledige gebitsprothesen aan te schaffen?

Om uit te vinden of deze veronderstellingen juist zijn en het hier een landelijke trend betreft, besloot ik om op onderzoek uit te gaan. Mijn speurtocht bleek echter geen resultaat op te leveren. Gegevens over tandenloosheid in de bevolking worden al sinds 2009 niet meer door het CBS verzameld. Ook is het vrijwel onmogelijk om bij Vektis en zorgverzekeraars gegevens op te vragen over het jaarlijkse aantal prothetische verrichtingen. Met andere woorden, zou het niet eens tijd worden om de stellingen van mijn vroegere tandtechniker te verifiëren?

Prof. dr. em. Michiel A.J. Eijkman,
redacteur

